

אותו, אלא מותר לו לעשותה כדי שישתכר⁸. אולם יש אומרים שכל דין זה

אשר תקראו

מה יאכל אין דבר האבד גדול מזה⁹. והריטב"א כתב, "שאיסור מלאכה הוא משום טירחא, דהיינו שע"י הטירחא ימעט משמחת הרגל, ולפיכך התירו כשאין לו מה יאכל כדי שישמח במועד". ומעתה לפי טעם האמצעי דנידון כמו דבר האבד, אין להתיר בו יותר מדבר האבד, דנאסר בו מכיון מלאכתו במועד. ולטעם השלישי גם נראה דאסור. דנהי נמי דהתירו לו לעבוד כדי שישמח במועד, אבל כיון שידע מראש והיה לו הברירה למנוע המלאכה במועד, הרי אפשר לקיים שניהם, דגם ישמח במועד במאכל ומשתה, וגם ימנע ממלאכה ולא נתיר לו בכה"ג. אולם לטעם הראשון דמלאכה שהיא לצורך פועל שאלמ"י איננה טורח, ולא נכנס בכלל האיסור של מלאכת חוה"מ, י"ל דהיתר גמור הוא, ונידון כמלאכת אוכל נפש דמותר לכיון מלאכתו. ולדינא - כיון שלא מצאתי סמך בפוסקים, נלענ"ד דאם יכול להשיג בהלואה (עי' בה"ל ד"ה ע"י), או אפילו לקבל מצדקה, יעשה כן. ובאופן שגם זה אי אפשר (אם יש מצב כזה), אפשר דיש להתיר. דאף דמצינו דחז"ל קנסו להפקיר המלאכה ולאבדו ממנו, זה צער איבוד ממון, אבל צערא דגופא שיסבול חרפת רעב, אולי עד כדי כך לא גזרו. וצ"ע. שוב ראיתי בביאור הלכה (סי' תקמ"ה ס"ג ד"ה לעצמו) דגם בפועל שאין לו מה יאכל אם כיון מלאכתו אסור, ודוקא בתפילין ומזוזות דלצורך מצוה התירו ע"ש. עכ"ל. ע"ש. ולענ"ד יש להשיב בזה על דבריו. דהנה מ"ש דלטעם האמצעי שנידון כמו דבר האבד, אין להתיר בו יותר מדבר האבד דנאסר בו מכיון מלאכתו במועד. לע"ד אין זה מוכרח. ואפשר דנדון כדבר

הפתחים". ואין לחלק בכהאי גוונא שאינם יכולים לעשות בעצמם, בין ילדים קטנים לגדולים. ודוק.

8 ב"פ בספר שש"כ ח"ב (פרק סח סעיף כ). וע"ש (בהערה ע) שהסביר, דלא מסתבר כלל שנקנס אותו (כמו בכל דבר האבד דקנסינן ליה באופן שכיון את מלאכתו למועד), ולא יהיה לו מה לאכול ויצטרך לצום במועד. עכ"ל. ודבריו ברורים. וע"ע במשנ"ב סי' שח (ס"ק ע) בשם הא"ר, ובסימן רמח (ס"ק לג) וצרף לכאן. ע"ש. (וכיו"ב כתבנו בס"ד לעיל בסימן א הערה 1. ולקמן בסימן הבא בהערה 10. ע"ש, ודוק). וגם לדין דמקלינן גם בפועל שיש לו מה לאכול אלא "שאיין לו את כל צרכי החג", שמותר לו לעשות מלאכה במועד (כמ"ש לקמן הערה 11), שפיר איכ"ל דלא מסתבר שנקנס אותו ואת ב"ב. שהרי אם נקנס אותו בכה"ג, הם יצטרכו להסתפק בלחם ומים ויתבטלו ממצות ושמחת בחגך. עיין לקמן (בהערה 11), ודוק. וכיו"ב כתבנו להלן (בהערה 14). ע"ש, וצרף לכאן.

אלא דשו"ר בס"ד אחר זמן רב בספר פירות האילן בסימן תקמב (ס"ק ח), שכתב להסתפק בדין זה. האם זה דומה למכיון מלאכתו במועד ונאסר לו לעבוד אף שלא יהיה לו מה לאכול, ויסבול חרפת רעב בחג. או אולי שייך לדמותו לאוכל נפש, דמותר אפילו מכיון מלאכתו במועד (סי' תקלג ס"א). וכתב, ונראה דדין זה תלוי בטעמים שנאמרו בהיתר פועל שאלמ"י. דנמק"י כתב בשם רש"י לפרש הגמרא (מו"ק יג.) "מועד משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן". ומפרש, "שכיון שאין לו מה יאכל, אין המלאכה לטורח עליו". ועוד כתב, "דבשאין לו

נכון רק אם צריך לעבוד כדי להשיג לחם ומים, אבל אם יש לו לחם ומים, אפילו אין לו די סיפוקו כדי לענג את החג כראוי אינו רשאי לעשות מלאכה⁹. ויש אומרים שאפילו אם אין לו די סיפוקו לשאר צרכי החג,

אשר תקראו

מ"מ עיין בשש"כ (שם בהערה ע) שהביא את דברי הביאור¹⁰ ל הללו, אך בכל זאת כתב שלא מסתבר כלל שנקנוס אותו מטעמא דלעיל. ובאמת שכיו"ב כתב הביאור¹¹ ל (הנ"ל בהערה הקודמת) בנידון, שמותר לפועל לעבוד גם בשביל ילדיו שלא חייב לזונם (ודלא כהגאון יעב"ץ). שהרי "מה שמחה יהיה לו אם בניו יחזרו על הפתחים". ע"ש. ודון מינה לנר"ד, דאם נקנוס אותו שלא לעשות את המלאכה באופן שיכל לעשותה לפני המועד, או יצא שיצטרכו לצום, או עכ"פ להסתפק (הוא וב"ב) בלחם ומים ויתבטלו מ"שמחת החג". ודוק. וע"ע בשש"כ שם (בהערה נח) שהביא בשם משך חכמה על התורה בפרשת כי תבוא עה"פ השקיפה ממעון קדשך, ששמחת החג שמפורשת בתורה דוחה איסור מלאכה בחוה"מ, דרק אסמכינהו אקראי. ע"ש. וע"ע מ"ש בס"ד להלן (בהערה 11) וצרף לכאן.

מיהו בהא קמודינא, דבכה"ג (שכיוון את מלאכתו בזה למועד) אם יכול להלוות ולא לעשות מלאכה, בודאי דהכי עדיף טפי. ודוק.

9 כ"ב המ"א (בסימן תקמב ס"ק א). ועיין בכה"ח (אות ט) שכתב שכ"מ מד' הט"ז, ושבספר בגדי ישע כתב דקשה להקל נגד המ"א. ע"ש. ועיין במשנ"ב (ס"ק ז) שסתם לדינא כהמ"א, ואף דבתר הכי הביא ד' הא"ר והלכה ברורה דאפילו יש לו לחם ומים רק שאין לו צרכי יו"ט, ג"כ מותר לו לעשות מלאכה. מ"מ נראה דמסכים להמ"א.

האבד ואף עדיף מיניה מטעמא דכתב השש"כ הנ"ל, דאם נקנוס אותו לא יהיה לו מה לאכול ויצטרך לצום במועד [או שהוא יצטרך להסתפק רק בלחם ומים], ויתבטל הוא וב"ב משמחת החג. וזה לא מסתבר כלל. וכיו"ב מצינו גבי דבר שיש בו סכנה, דחשיב דבר האבד ואף עדיף ממנו, וכמ"ש בס"ד לעיל בסימן הקודם (בסעיף ו). ע"ש. וע"ע לרב פירות האילן גופיה בסי' תקמד (ס"ק א בסוד"ה ולשון הלבוש), ודון מינה לנר"ד. ע"ש. ודוק היטב. ועיין בשש"כ שם (בהערה נח) שכתב, דלטעם שכתב הנמוק"י הנ"ל "דאין לך דבר האבד גדול מזה", יש לעיין באם כיון מלאכתו למועד דאסרינן בדבר האבד (וציין להערה הנ"ל). ולע"ד הצד להקל בזה הוא מטעמא דכתיבנא בס"ד. ודוק. ומ"ש עוד, שלטעם השלישי גם נראה דאסור דנהי נמי דהתירו לו לעבוד כדי שישמח במועד, אבל כיון שידע מראש ויהיה לו הברירה למנוע המלאכה במועד, הרי אפשר לקיים שניהם. דגם ישמח במועד במאכל ומשתה, וגם ימנע ממלאכה ולא נתיר לו בכה"ג. הנה לע"ד כ"ז שייך לומר רק בלכתחילה, אבל בדיעבד שפיר איכ"ל שכדי שישמח במועד נתיר לו לטרוח במועד, הגם שהוא יכל למנוע את זה מבעוד מועד. דאל"כ הוא יתבטל משמחת החג, וכנ"ל. ודוק היטב. (ולטעם הראשון, גם הוא נר"ו מודה דפשוט שאין לקונסו בזה). באופן שנלע"ד בס"ד, דאין לקונסו באופן שכיון מלאכתו למועד. ומ"ש בסו"ד שהביאור¹² ל אסר בזה, והתיר רק לצורך מצוה. הנה אף שכן נראה מדבריו שם.

נחשב גם כן כפועל עני שאין לו מה יאכל¹⁰. וכן עיקר לדינא¹¹ לדידן בני

אשר תקראו

המועד וגם ביו"ט האחרון רק לחם ומים, היש לך מבזה את המועד גדול מזה. והיאך תתקיים המצוה מן התורה לשמוח בחוה"מ (כמ"ש הרמב"ם פ"ו מהל' יו"ט הי"ז), באכילת לחם ומים. ובודאי שאין לדחות מצות שמחת יו"ט שהיא מן התורה, וקי"ל (מו"ק ט.) אין שמחה בלא אכילה ושתיה, משום מלאכת חוה"מ שאיסורה מדרבנן. ולכן הדבר ברור בדברי האחרונים הנ"ל. ודלא כהמג"א. שו"ר להמשנ"ב בביאור הלכה (ס"ס תקמב) ד"ה מה, שהוכיח בדברינו בדעת הירושלמי, אלא שעשה מחלוקת חדשה בין הבבלי להירושלמי, שהבבלי לא חשש לקושית ר' יוסי, מפני שסובר שפירוש "אין לו מה יאכל" היינו אפילו לחם ומים. ע"ש. ולא נהירא, אלא התלמוד שלנו סובר כר' ירמיה בירושלמי, וכמו שכתבנו. וכן דעת החיי אדם בנשמת אדם (כלל קו סי' ד). ושכ"מ בסמ"ג (סי' קצה) ובספר החנוך (סימן שכ). וכ"מ בתשו' הגאונים שערי תשובה סי' רטו. ע"ש. וכ"כ בספר טהרת המים בשו"ר טהרה (מע' ח אות כו) בשם הגאון בעל בית דוד, שכל שאין לו כדי סיפוקו להתענג במועד, חשיב פועל עני שאין לו מה יאכל. וסמך לדבר, כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. וכן הסכים בשו"ת מצרף לכסף, תרומת כסף (סי' א), ושכן הורה הלכה למעשה הגאון מהר"י דוד בעל בית דוד. ושכן עיקר. ע"ש.

וכן מוכח מדברי הגר"א (סי' תקמב ס"ג) אהא דקי"ל אם אין לו מה יאכל מותר לכתוב תפילין ומזוזות בחוה"מ ומוכר לאחרים כדי

וע"ע בביאור"ל (שם בד"ה מה יאכל, ובסימן תקמא סעיף ה בד"ה שינוי הניכר), ודוק.

10 כ"ד הא"ר והלכה ברורה, כמ"ש בהערה הקודמת. וכ"ד הח"א (בנשמת אדם כלל קו אות ד). וע"ע בהערה הבאה.

11 כן הוכיח מו"ר הגר"מ הלוי זצ"ל (בהערות איש מצליח בסוה"ס בסימן תקמ) מד' הרמב"ם, ושכ"ד מרן השו"ע (סימן תקמא סעיף ג). וכן מבואר בשו"ת הגאונים, ושכ"נ דעת הסמ"ג כמ"ש הח"א (שם). וע"ש מ"ש להסביר בדעת הירושלמי (שהובא בביאור"ל שם). וכן מצאתי בס"ד בחינוך (מצוה שכג) שכתב, ופירוש אין לו מה יאכל לפי הדומה, הוא מי שאין לו מעות במה "שיקנה צרכיו". ע"ש. וע"ע מה שהאריך בזה בספר חול המועד כהלכתו (בפרק ט סעיף יד ובהערות. וכעת ראיתי בהערה שם שכבר העיר מד' החינוך הנ"ל, ונביא דבריו בסמוך. וע"ש). וכ"פ בחזו"ע יו"ט (בהלכות חוה"מ הערה ל), והערה כבר בכל מ"ש מו"ר זצ"ל. וע"ש (בעמ' קעח) שהוסיף, שמכיון שמצוה לכבד את חול המועד במאכל ומשתה שלא יהיה כשאר ימי החול, וכמ"ש המג"א (סי' תקל) בשם שבולי הלקט והתניא, וכן פרש"י באבות (פ"ג מי"א) המבזה את המועדות, שנודג בחוה"מ מנהג חול באכילה ושתיה, וכן פירש הרע"ב שם. איך יתכן לאסור שכר פעולה למי שיש לו לאכול בחול המועד רק לחם ומים. והגע עצמך, פועל שעובד כל יום ומשתכר ואוכל בשר ודגים וכיו"ב, נבוא לאסור עליו לעבוד בחול המועד, ויאכל בחול

דין פועל עני שאין לו מה יאכל

אשר תקראו

פרנסתו. דמ"ש ר' יוסי במ"ק (יט.) "כדי פרנסתו", הוא כמו כל מלאכת איסור שמותר באין לו מה יאכל. ע"ש. ולפ"ז כדי פרנסתו, היינו כפי צורך המועד. וכמ"ש הנמק"י שם וז"ל: לצורך פרנסתו, לאו כדי חייו קאמר, אלא אפילו יש לו לחם ומים מותר כדי שיעשה הוצאת יו"ט בהרוחה בבשר ויין. וכ"כ תלמיד רבינו יחיאל מפריש (עמוד נט). וס"ל להגר"א שכן הוא בכל מלאכה האסורה בחול המועד, ולא רק לגבי כתיבת תפילין שיש בה מצוה. וכן מתבאר עוד מדברי הגאון ר' אלעזר לנדא בספר יד המלך (פ"ז מהל' יו"ט הלכה יג). ע"ש. וגם הלום ראיתי בשו"ת מהרי"ל דיסקין בקונט"א (סי' סא) שהוכיח מד' הגר"א כדברינו, שלדברי הנמוק"י כתיבת תפילין ושאר מלאכות בחוה"מ שוים, שעושה כדי פרנסתו לצורך המועד להרבות בבשר ויין. [וכ"כ המשחא דרבותא בהרחבה]. וגם יש ראיה ברורה לזה ממ"ש הטור יו"ד (סי' שפ) בשם הרמב"ן, שבאבל לא שרינן אין לו מה יאכל כדשרינן בחול המועד, כי אם כשהוא עני ממש. הרי מפורש, שבחוה"מ מותר אפילו באינו עני ממש. ע"כ. ועיין בשו"ת בית דוד (חיו"ד סי' קטע) שכתב בדין אבל שאין לו מה יאכל, שמותר לו לעשות מלאכה למחייתו, דהיינו אפילו אם יש לו בית דירה משלו וכמה מלבושים וכלי תשמישו, כל שאין לו כלי כסף וכלי זהב, והובא בערוך השולחן (סי' תקמב סק"ב). ע"ש. גם ראיתי בשו"ת פעולת צדיק ח"א (ס"ס מט) שדחה דברי המג"א, ושכן מוכח בספר מנורת המאור (סוכות סי' קנב) וז"ל: גם התירו לכל פועל שיעשה מלאכה להרויח לצורך המועד. וכן מוכח בספר החינוך פר' אמור. ע"כ. וכן פסק בשו"ת ירך יעקב (סימן מד). וכן העלה

הגר"מ עזרא מזרחי, אב"ד ארם צובה בשו"ת דברי משה (חאו"ח סי' י). ע"ש. ושור' הלום בספר הנד"מ "חול המועד כהלכתו" שהוכיח מדברי מהר"ש (רבו של המהרי"ל) דס"ל דלא כחומרת המג"א, שכתב (בסי' רנז), "ואם אין לו מה יאכל מותר לו לעשות מלאכה לצורך פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו". ולשון זה מורה לפרנסת המועד כראוי, ולא לצורך לחם ומים בלבד. ודלא כהמג"א. וכן הגאון מדברצין (בעל באר משה) כתב, שכבר הסכימו האחרונים "רובם ככולם" שמותר לפועל עני שאין לו מה יאכל, לעשות מלאכה בחול המועד לצורך המועד לאכילת בשר ויין לשמחת החג. ע"כ. (א"ה, וע"ע בספר פסקי תשובות סימן תקמ אות יד, ובהערה 15, וז"ז כמבואר. ע"ש). ושכן משמע גם מלשון הגרש"ז אוירבאך בהערותיו שבסוף שמירת שבת כהלכתה. ע"ש. עכת"ד. והן עתה ראיתי בספר מועדי ה' (עמוד שיט) בהערה, בשם אחיו הרה"ג רבי משה לוי שהעלה להתיר כד' המשחא דרבותא ודלא כהמג"א, אך הוא כתב להחמיר כד' המג"א. ע"ש. ומה יסכן גבר להרהיב עוז לחלוק על גדולי ישראל האחרונים שהסכימו לנכון להקל משום מצות עשה דשמחת יום טוב, והוא רוח אחרת עמו ועומד על דעתו להחמיר בדרבנן, הילכך העיקר כמו שכתבנו. ודוק. (א"ה, ובפרט שבתורתן של רבותינו הראשונים כבר כתוב להקל בזה, וכנ"ל. ומסתברא דאילו ראה המ"א דבריהם הוה הדר ביה, שכן ראוי להיות חוזר. עיין מ"ש בס"ד לעיל בסימן הקודם בהערה 48, ודוק. ויש עוד מה לפלפל בזה, ואכמ"ל. ועוד חוזן למועד בל"נ ובע"ה).

ספרד¹². ובכל אופן אין לו לעשות את המלאכה כי אם בצינעא ולא

אשר תקראו

שהשכר שהוא משתכר בעבודת מצוה זו יקל עליו להוציא לשמחת יו"ט. וכן מותר יהא לאדם כזה שיש לו לחם לאכול אבל אין לו כדי שאר צורכי החג, להתעסק במסחר, ובלבד שיוציא חלק מרווחיו לשמחת המועד. עכ"ל. וכ"ז לדידהו, אבל לדידן כבר נתבאר, שמוחקר לפועל זה (שיש לו לחם ומים, אבל אין לו כדי צורכי החג) לעסוק גם במלאכות שאינם לצורך המועד, ואפילו במלאכות גמורות (אא"כ יש לו סחורות למכור, שבכה"ג צריך למוכרם ולא לעשות מלאכות גמורות, וכנ"ל בהערה 4 בשם מרן הב"י בדעת רבינו ירוחם. וכ"ה האחרונים ז"ל, וכנ"ל בהערה 5. ע"ש).

ודע, דאף דלדידן נקטינן כנ"ל, מ"מ עיין בשו"ת לב חיים ח"ג (סימן קה. והוב"ד בספר חוהמ"כ פ"ט הערה ל) שכתב, שההיתר של "פועל עני שאין לו מה יאכל" יהיה ע"פ רב מורה הוראה, ולא יורה האדם לעצמו שהוא נמצא במצב זה מבלי הוראתם. ע"ש. וכ"כ בחזו"ע (שם), וכנ"ל בהערה 11 בסופה. ועיין בספר פסקי תשובות (סימן תקמב אות ד), שעוון הוא לאדם שיחליט בעצמו שהוא בגדר שכתב, "אין לו מה יאכל", אלא צריך להתייעץ ולעשות שאלת חכם. וע"ש (בהערה 22) שצ"ל לד' המשנ"ב (בסימן תרו"ס ק"א) בשם הח"א, שכל דבר שבממון לא יסמוך על הוראתו, כי היצה"ר יש לו היתרים הרבה, אלא יסדר לפני הרב ומו"צ הענין בשלמות ובאמת בלא שקר, ולשאול איך להתנהג. ע"ש.

והנה בזמננו ברבים מן המדינות יש קצבאות אבטלה, למי שאינו עובד ומתפרנס מיגיע כפו, וכן השלמת הכנסה, וביטוח לאומי וכדומה, וגדר פועל שאין לו מה יאכל הצטמצם בעקבות סיועים אלה. ומכל מקום מאידך גיסא יש עול מסים וארנוניות, תשלומי מים וחשמל ושכירות דירה וכיוצא בזה, ולפעמים רוב ככל ההכנסות מן ההקצבות הנ"ל הולכים לתשלומים אלו, ובכך יחסר לו בחג להתפרנס כראוי עם בני ביתו, ובפרט כשיש לו בנים גדולים שלומדים בישיבות, ועול הפרנסה מוטל עליו. ומתי יעשה לביתו לגדלם ולהשיאם ככל המצות המוטלות עליו. לכן יש להתחשב בכל זה ולהתיר לו להשתכר כראוי לפרנסת כל בני ביתו. ומה טוב שלא יעשה דבר מבלי הוראת חכם בקי בהוראה, אשר עמו עוז ותושיה. (וע"ע בשו"ת מהרש"ג ח"ב סו"ס צד). עכ"ל. ש"י מד"נ. ועיין בסמוך בהערה הבאה (בד"ה ודע). ע"ש. וכן עיקר. וע"ע בספר חוהמ"כ (בנספח לפרק ט עמוד שלד) מ"ש עוד בדינו של הגאון מהרש"ג הנ"ל. ע"ש.

12) דאילו לבני אשכנז, הרי הביאזה"ל (שם) צידד כהמ"א הנ"ל, דבכה"ג ל"ח כפועל עני שאין לו מה יאכל. ועיין בספר שש"כ (שם סעיף כב וכג) שפסק בזה"ל: אדם שיש לו לחם אבל אין לו כדי צורכי החג, מותר לו לעבוד ואפילו מעשה אומן, בצורכי המצוה שהם לצורך החג. ואם מלאכתו היא מעשה הדיוט, מותר לו לעבוד בצורכי מצוה גם אם אינם לצורך החג, ובלבד

בפרהסיא¹³. ומיהו אם אי אפשר לו לעשות בצינעא, נראה שמותר לו לעשותה בפרהסיא¹⁴. ואפילו אם עושה אותה בפני גוים רבים מותר¹⁵.

ב. אף שהותר לפועל עני ש"אין לו מה יאכל" לעשות אפילו מלאכת אומן. מכל מקום אסור לו לספר יהודי או לגלח את זקנו¹⁶, או לכבס את כסותו¹⁷. אבל מותר לו לעשות מלאכות אלו לגוי¹⁸.

אשר תקראו

בחלקות ישית למו, וע"ש שכתב כן גם בדעת המקילים הנ"ל. מ"מ אין הכרח לומר כן גם בדעת שאר האחרונים. ודוק.

(15) עיין בחזון עובדיה שם (עמוד קעט בד"ה וראיתי להגר"ח פלאג'י), ומשם בארה.

(16) עיין בכה"ח (סימן תקמב אות יד), ובחזון עובדיה שם (סעיף כד), ומשם בארה. וטעמא דאסרינן, משום דאחד המקיף ואחד הניקף חייב, וכמ"ש השולחן עצי שטים והמק"ק (בסימן תקלא), והוב"ד בכה"ח (שם אות כז). ע"ש. וע"ע מ"ש בזה בס"ד להלן בחלק ב (סימן יג סעיף ד). ע"ש.

(17) כ"פ בשש"כ ח"ב (פרק סו סעיף סג, ובהערה רמא) ע"ש.

(18) כ"פ המשנ"ב (בסי' תקלא ס"ק טו), והכה"ח (שם אות כז) בשם המ"א והא"ר, ועוד. ופשוט. דהא מצד איסור מלאכה ליכא, שהרי הותר לו לעשות כל מלאכה. וגם מצד גזירת חז"ל שלא יכנס לרגל שהוא מנוול, בגוי ליתא להאי גזירה. (אולם אסור להסתפר ולהתגלח בחוה"מ ע"י גוי. וטעמא דמילתא, ביארנו בס"ד להלן בחלק ב שם הערה 8. ע"ש, ומשם בארה).

(13) כ"כ המ"א (בסימן תקלד ס"ק ז), והוב"ד במשנ"ב (בסי' תקמב ס"ק ז), ובכה"ח (אות י) ע"ש.

(14) כ"כ האליה רבה (ס"ס תקמב). ועיין למרן הראשל"צ הגרע"י זצ"ל בחזון"ע שם (עמ' קעט הערה לב) שכתב עלה: ותנאי דמסייעי ליה בתשו' הגאונים שערי תשובה (סימן רטו) שכתבו וז"ל: דזייטים ורצענים שצריכים להתפרנס במועד מאותה מלאכה שעושים, מותר לתת להם לעשות בצינעא, וכשאינם יכולים להסגר, אפילו בפרהסיא נמי מותר, מפני שלצורך המועד הם עושים. והמשנה ברורה (סי' תקמב סק"ז) התנה שבזה צריך להיות אין לו מה לאכול כלל. (פמ"ג). ומ"מ לפ"ד האחרונים יש להקל. ודוק. עכ"ל. ונראה דכוונתו, דלפ"ד האחרונים המקילים לעשות מלאכה גם לפועל שיש לו לחם ומים אך אין לו כדי צרכי החג, וכנ"ל בהערה 11. א"כ לשיטתם יש להקל גם בכה"ג לעשות את המלאכה בפרהסיא, כשא"א לעשותה בצינעא. דכיון דכשא"א לעשות בצינעא הותר לעשות גם בפרהסיא, וכנ"ל בדברי הגאונים. א"כ למה נחלק את השווים ונאמר, דגם המקילים הנ"ל יודו דבכה"ג שא"א לעשות בצינעא יותר לעשות בפרהסיא, רק אם אין לו לחם ומים? ואף שהפמ"ג